

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNE BAŞLAMADA EN UYGUN YAŞIN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN DİLBİLİMSEL YAKLAŞIMLAR VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Canbulat*

Dok. Öğr. Olcay Çayıroğlu İşgören**

ÖZET

Yabancı dil eğitimine başlamada uygun yaşın ne olduğunu araştırmayı amaçlayan bu çalışma, bilim adamlarının yaptığı araştırmalardan elde edilen veriler ve yine bu konuyu destekleyici olarak yabancı dil öğretmenlerinden görüşme yoluyla elde edilen verilere dayanmaktadır. Araştırma boyunca devlet okulları ve özel okullarda çalışan yabancı dil öğretmenleri ile “Kartopu Örneklemesi” kullanılarak görüşülmüştür. Araştırma, var olan durumu saptamaya yönelik tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır. Araştırma bulguları, kaynakların taranması ve yabancı dil öğretmenleri ile görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre dil edinimi ve öğreniminde, yaş faktörünün önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Ancak bunun beraberinde içinde bulunulan sosyo-ekonomik yapının, aile, okul, çevre ile biyolojik koşullar ve olumlu motivasyonun da çok büyük etkileri bulunmaktadır. Gereken şartlar sağlandıktan ve iyi bir anadili eğitimi verildikten sonra erken yaşta yabancı dil öğretimi bir fırsat olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil, Anadili, İkinci Dil, Dil Öğrenimi, Uygun Yaş.

---

* AİBÜ Eğitim Fakültesi

** Sınıf Öğretmeni. Haziran 2005 tarihinde onaylanan uzmanlık tezine dayanmaktadır.

ABSTRACT

This study aims to investigate what the optimal age of starting to teach of a foreign language is based on the data acquired from the related studies which have been carried out by researchers and the data acquired by interviewing foreign language teachers. Language teachers who were working at the public school and the private schools were interviewed using the method of snowball sampling in the course of the study. This study is a descriptive study using context analysis, intended for determining the current situation. The findings of the study were also acquired by studying the resources and interviewing foreign language teachers.

According to data acquired as a result of the study, the age factor is significant in the acquisition and learning of a foreign language. Besides, socio-economic background, family, school, physical and genetic factors have great effects, as well. Teaching of foreign language at an early age may be an opportunity providing necessary conditions and teaching the native language well.

Key Words: Foreign Language, Native Language, Second Language, Learning Language, Optimal Age.

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan, çevresiyle sürekli etkileşim ve iletişim içindedir. İlk olarak anneden öğrendiği dilde iletişim kurmaya başlayan insanoğlu, anadili ya da birinci dil olarak adlandırılan iletişim yolu ile içinde yaşadığı toplumla bir bağ oluşturur.

Hızla gelişen, yeniliklere yetişme çabasında olan insan, sadece anadili ile yetinememekte, yabancı dilleri de öğrenme ve edinme ihtiyacı duymaktadır. Bunun sebeplerinden biri ülkeler arasındaki sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik alanlardaki yakınlaşmalardır. Sınırların kalktığı, gün geçtikçe küçülen dünyamızda, geçen yüzyılın başından bu güne yabancı dil öğretimi toplumlar tarafından artan bir önemle ele alınmaktadır.

Avrupa Birliğine girme aşamasına gelmiş bir ülke olarak yabancı dil öğretimi ve öğrenimi, eğitim alanında ciddiye alınması gereken bir konudur. Bilgiye ulaşabilme, gelişmeleri takip etme, bilimsel araştırmalarımızı en iyi şekilde yapabilme, elde edilen bilgileri paylaşabilme ve her alanda uluslarla rahat iletişim kurabilmede artık bir değil birden fazla dilin öğrenilmesi bir zorunluluk olmuştur. Bu bakımdan yabancı dil eğitimini destekleyip teşvik etmekte yarar olacağı düşünülmektedir.

“Yabancı bir dil bilmenin yararları nelerdir?” sorusuna cevap bulmak için bazı araştırmalar yapılmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda yabancı dil öğrenen öğrencilerin, daha çok yaratıcılık, çeşitli fikirler üretme ve yüksek derecede düzenli

düşünme becerilerini geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sonucu olarak da, yabancı dil öğrenen öğrencilerin okuma, dil sanatı ve matematik derslerinde uygulanan standart testlerden daha yüksek puan aldıkları gözlenmiştir (Black, 1993).

Avrupa Konseyinde, küçük yaşlardan başlayarak, giderek daha bağımsız ve ömür boyu dil öğrenmeyi teşvik etmek, birden fazla yabancı dil, özellikle nadir dillerin öğrenimini yaygınlaştırmak, kurumlar arası değişim programları ile farklı kültürlerin birbirleri ile kaynaşmasını sağlamak için çalışmalar yapılmaktadır (Güven, 2001: 35).

Avrupa ülkelerinin hedefi de çocukların anadilini ve ulusal-kültürel kimliklerini müfredat programlarına yansıtmak ve onlara Avrupalı bir profil vermektir. Böylece onları çok dilli ve çok kültürlü bir ortamın parçası yapmaktır. Bu nedenle müfredat programları, öğrencilerin anadillerinin yanı sıra ikinci ve üçüncü dillerin eğitim-öğretimini de içerir biçimde oluşturulmuştur.

Hedeflerini, dil ve kültür mirasına sahip çıkmak ve birden çok dil öğrenmeyi teşvik etmek olarak açıklayan Avrupa Birliği, 2001 yılını “Yabancı Diller Yılı” ilan etmiştir. Bununla birlikte AB’ye üye ülkelerin (20 ülkenin) çok dillilik ve çok kültürlülük politikası ortaya çıkmıştır.

2001 yılındaki Avrupa Diller Yılı içinde “dilleri öğrenmek kapıları açar”, “herkes dil öğrenmeyi başarabilir” gibi sloganların temelinde yatan düşünceler şöyle özetlenebilir:

Birleşen Avrupa’da çok dilliliğin birey ve toplum için ne denli önemli olduğu vurgulanarak dil öğreniminde bireylerin bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesi göz önünde bulundurularak anadili dışında en az iki Avrupa dili daha öğrenme için ilgi ve isteğin uyandırılması amaçlanmaktadır. En çok konuşulan ve uluslar arası ilişkileri kolaylaştıracak dillerin öğrenilmesi ve öğretilmesi sağlanarak birlik içinde daha farklı dilleri konuşan kültürlerin de birbirlerini anlayabilmesi için dillerinin öğrenilmesinin teşvik edilmesi planlanmaktadır. Çok dilliliğin diğer dillere karşı duyarlılığın ve kültürler arası iletişimin önemi konusunda bireylerin bilgilendirilmesi de önem taşımaktadır. Yeni bir dilin her yaşta öğrenilebileceği bilincinin verilerek okulda ya da okul dışında yabancı dil öğrenenlere hangi yabancı dili ne derece bildiğini gösteren dil pasaportunun verilip edinilen bu kimliğin diğer ülkelere geçiş, öğrenim ve iş yaşamında kullanılması hedeflenmektedir.

Bugün AB ülkelerinde yaşayan insanların % 44’ü iki dil konuşuyor. Avrupa’da okuyan öğrencilerin % 89’u bir yabancı dil öğreniyor ya da konuşmaktadır. Bu bağlamda bir ayrıcalık, bir ufuk açıcılığı, vizyon genişliği sağlamakta ve farklı ortamlara uyumu ve başarıyı olumlu yönde etkilemekte böylece ortaya çıkan çerçevede ülkeler arasındaki hareketliliği sağlamaktadır (Bircan, 2003: 24).

Ülkemizin de bilgi ve teknolojiye ulaşma, onu takip etme aşamasında, uluslar arası ticaret gibi pek çok alanda yabancı dile ihtiyacı vardır. Bu yabancı diller arasında İngilizce, öğrenilmeye çalışılan öncelikli yabancı dildir. Onu öncelikli dil haline getiren sebepler ise dünya ticaretindeki, bilimsel dil olmadaki yaygınlığı ve birinci dili İngilizce olan toplumların dünya üzerindeki siyasi ve askeri güçleridir. Almanca ve Fransızca da ikinci seçmeli dil olarak programlarda yer almaktadır.

Eğitim açısından güncel olan yabancı dil öğretimi pek çok sorunu da beraberinde getirmekte ve bir çok soruya cevap aranmaktadır. Diller arasındaki öğrenme sıralaması ile dil öğretmenlerinin eğitiminin nasıl olması, okul dışında dil kullanımının sürekliliğini artırıcı önlemlerin ve etkinliklerle ebeveynlerin bu konuya katkılarının neler olması gerektiği ile ilgili konuların hepsi karşımıza birer soru olarak çıkmaktadır. Yabancı dil öğrenimi içinde cevap aranan diğer bir soru da, yabancı dil eğitimine ne zaman, hangi yaşta başlanması gerektiği sorusudur. Bu soruyla beraber diğer alt sorularda arka arkaya sıralanmaktadır. Örneğin; “Erken yaş hangi dönemi içermekte; okul öncesi dönemini mi, ilköğretim birinci sınıfını mı yoksa daha sonraki bir dönemi mi?” Bu konularda yapılmış ve halen yapılmakta olan araştırmalar bulunmaktadır.

İkinci bir dil en hızlı şekilde hangi yaşta öğrenilebilir? Daha küçük yaştaki çocuklar büyük yaştaki çocuklardan daha mı hızlı öğrenirler? Yabancı dili öğrenmeye başlamak için en uygun yaş, hangi yaştır? Bu sorunun henüz bir cevabı yok fakat, yabancı bir dil öğrenmek için, kişinin anadilinde belli bir olgunluğa ulaşması gerekir.

Bu konuda çocukların yetişkinlerden daha iyi öğrenciler olacaklarına inanılan telaffuz alanıyla ilgili olarak pek anlaşmazlık yokken, dilin daha temel alanları (gramer kuralları, kelime hazinesi gibi) söz konusu olduğunda çok fazla ihtilaf vardır.

Yabancı dil öğrenmede uygun yaş olup olmadığı konusuna şimdiye kadar kesin bir açıklama getirilmemiştir. Yaygın olan görüş çocukların yetişkinlerle kıyaslandığında, ikinci dili daha kolay ve çabuk edindikleridir.

Problem

Yabancı dil öğretimine başlamada en uygun yaşın ne olduğuna ilişkin dilbilimsel yaklaşımlar ve öğretmen görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Günümüzde yabancı dil öğretimi kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur. Bu ihtiyacın da etkin bir şekilde karşılanması için yabancı dil öğreniminin erken yaşta başlaması gerektiği gibi yaygın bir görüş vardır. Bu araştırmada; yabancı dil eğitimine başlamada uygun yaşın ne olduğu konusundaki yaklaşım ve görüşler ortaya

konmaya çalışılacaktır. Doğrudan uygulamanın içinde olmalarından ötürü de özellikle öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Bu araştırmanın amacı; Yabancı dil öğretiminde en uygun yaşın ne olduğunu saptamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Yabancı dil eğitimine başlama yaşı konusunda dilbilimsel yaklaşımlar nelerdir?
2. Yabancı dil eğitimine başlama yaşı konusunda yabancı dil öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma alanı, örneklem, araştırmacının rolü, veri toplama, verilerin analizi çalışmaları yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “Yabancı Dil Öğretimine Başlamada En Uygun Yaşın Ne Olduğuna İlişkin Dilbilimsel Yaklaşımlar ve Öğretmen Görüşleri” konusunda yapılan araştırmalar ve yine bu konuyu destekleyici olarak yabancı dil öğretmenlerinden görüşme yoluyla elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu araştırma görüşme yönteminin kullanıldığı nitel bir araştırmadır.

Araştırmanın Alanı

Araştırma 2004-2005 yılında Bolu ili ilk ve ortaöğretim okulları ile İzmir ili özel ilköğretim okullarında görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil öğrenme yaşı hakkındaki görüşlerini ve bugüne kadar bu konuda yapılmış araştırmaları kapsamaktadır.

Örneklem

Görüşme modelinin uygulanmasında “Kartopu Örneklemesi” kullanılmıştır. Çünkü süreç içinde de bu konuda en çok bilgi sahibi kimlerin olabileceği ve bu konuyla ilgili kim veya kimlerle görüşmenin faydalı olacağı sorularıyla ilerlenerek isimler de kartopu gibi büyüyerek devam etmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2000: 73).

Görüşmeye katılan yabancı dil öğretmen sayısı 16’dır. 7’si İzmir ili merkez sınırları içindeki 2 özel ilköğretim okulunda, 9’u Bolu ili merkez sınırları içindeki MEB’e bağlı 9 okulda görev yapmaktadır.

Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yönteminde veri toplama aşamasında, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme yapılan kişilerin hepsine sorular aynı sıra ile sorulmuş ve görüşme sorularına verdikleri cevaplar da sınırlama yapılmamıştır. Böylece görüşme yapılan kişilerin önemli gördükleri noktaları açıklamalarına ve görüşme konusunda betimlemelerine olanak sağlanmıştır.

Hazırlanan görüşme soruları, görüşmeciler tarafından genellikle anlaşılır bulunmuştur. Anlaşılmayan sorular da araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Görüşme sırasında bir zaman sınırlaması yapılmamış ve öğretmenler araştırmacıya karşı yakınlık göstermişlerdir. Görüşleri alınan öğretmenlerin isimleri çiçek isimleri ile kodlanmıştır. Bu araştırmada Resmi Gazete, kitap, tez, makale ve dergiler taranmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Çünkü veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilerek, gözlem ve görüşme süreçlerinde kullanılan sorular da dikkate alınarak sunulmuştur. Görüşülen bireylerin görüşlerinden alıntılara sık sık yer verilmiştir. Verilerin, mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenmesinden sonra, betimler yorumlanarak, neden-sonuç ilişkileri irdelenip ve birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde; yabancı dil eğitime başlama yaşı konusunda dil edinim ve dil öğretimi kuramcılarının yaklaşımları ile özel ve devlet okullarında görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin görüşleri alınmış, görüşmeler sonucunda konu ile bilgiler sınıflandırılmıştır. Bu aşamada, yabancı dil eğitime başlama yaşı konusuna ilişkin yaklaşım ve görüşler sunulmuştur.

Yabancı Dil Eğitime Başlama Yaşı Konusundaki Dil Edinim Dil Öğretimi Kuramcılarının Yaklaşımları

Yabancı dil eğitime başlama yaşı konusunda dilbilimcilerin yaklaşımları incelenmiştir. Yaklaşımlar arası farklılıklar dikkati çekmektedir. Bunları üç başlık altında toplamak mümkündür.

Yabancı Dil Eğitime Başlama Yaşı Konusundaki Dilbilimsel Yaklaşımlar:

1. Yabancı Dil Eğitiminin Erken Yaşta Başlaması Gerektiği Konusundaki Yaklaşımlar
2. Yabancı Dil Eğitiminin İyi Bir Anadil Eğitiminin Sonrasında Başlaması Gerektiği Konusundaki Yaklaşımlar
3. Yabancı Dil Eğitiminin Her Yaşta Başlayabileceği Konusundaki Yaklaşımlar

Yabancı Dil Eğitiminin Erken Yaşta Başlaması Gerektiği Konusundaki Yaklaşımlar

1960 ve 1970'li yıllardan bu yana ilköğretim pedagojisinde de güncelliğini koruyan erken yaşta yabancı dil eğitimi konusu önemli tartışma konularından birini oluşturmaktadır.

1960'larda "kritik dönem" adlı bir hipotez ortaya atılarak laterizasyonun 2 yaş civarında başladığı ve ergenlik dönemine kadar sürdüğü öne sürülmektedir. Bu dönem, yabancı dil öğreniminde kritik dönem olarak kabul edilmektedir. Özellikle telaffuz alanında aksansız konuşmada hipotezin etkili olduğu savunulmaktadır. Bu hipoteze göre laterizasyonun tamamlanmasıyla beynin sol yarısındaki öğrenme merkezi elastikiyetini kaybetmekte ve bu nedenle öğrenme yetisinin azaldığı iddia edilmektedir.

Yapılan araştırmalar sonunda yabancı dil eğitime erken yaşta başlanması gerekliliğine ilişkin beş ana neden; yabancı dil eğitime başlama yaşının önemi, uygulamanın çocuğa bilişsel, akademik ve sosyal açılardan sağlayacağı yararlar ile öğretim süresi şeklinde sıralanabilir.

Yabancı / İkinci dile başlama yaşının önemi

Krashen (1973), **Johnson** (1992) ve pek çok araştırmacının yaptığı araştırmalarda çocuk yaşta yabancı bir dil öğrenmeye başlayanların yetişkinlerle karşılaştırıldığında, hemen her zaman daha başarılı oldukları görülmüştür.

Başlarında **Asher & Garnica**'nın (1969) da geldiği bu konuda yapılan bütün çalışmalarda yabancı dil öğrenimine erken yaşta başlayanlarla, ileri yaşlarda başlayanları karşılaştırmak suretiyle bazı genellemelere ulaşılmıştır.

Yetişkinler, ergenlik dönemindeki gençler ve çocuklar ele alındığında ;

1. Yetişkinler ve çocukluk döneminden sonra yabancı bir dili öğrenmeye başlayanlar, dil öğreniminde morfolojik ve yapı bilgisi gelişimi açısından çocuklardan daha iyi performans gösterebilirler.
2. Ancak erken yaşta yabancı bir dili öğrenmeye başlayan çocuklar, ses bilgisi açısından dili aksan sorunu olmadan kullanabilirler.

Yukarıdaki genellemeden yola çıkıldığında, pek çok araştırmacı, erken yaşta yabancı dil öğreniminin ileri yaşlardaki yabancı dil öğrenimine göre daha avantajlı olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

2. Bilişsel gelişime etkileri

Toplum arasında erken yaşta yabancı dil öğretimi ile ilgili bazı kanılar bulunmaktadır. Örneğin iki dil konuşuyor olmak beyni ikiye böler ya da düşünme yetisini olumsuz yönde etkiler gibi.

Bu tür görüşler, iki dilliliğin beyne aşırı yük getireceği, zihinde karmaşıklık yaratacağı ve düşünme becerisini olumsuz etkileyeceği gibi kaygılara dayandırılabilir.

Mc Laughlin'ne (1984: 101) göre ise yabancı bir dil dört yaşından sonra edinildiğinde, beynin yapılanmış yapısı içine entegre zor olacaktır. Çünkü sinir sistemindeki değişiklikler bu yaşlardan sonra oluşmamaktadır.

Pek çok araştırmacı, erken yaşta öğrenilen yabancı bir dilin çocukta zihinsel bir esnekliğe yol açtığını savunmaktadır. Örneğin iki dilliliğin, çocuğa bilgiyi algılama, işleme ve kullanmada zihinsel esneklik kazandırdığı ve zihinsel becerilerin oluşumunda çeşitlilik sağladığı ileri sürülmüştür.

Bamford and Mizokawa (1990) ise, iki dilli çocuklarda yaptıkları bir araştırmada, erken yaşta yabancı dilin çocukların problem çözme becerilerine olumlu etkisini tartışmışlardır.

Özetlemek gerekirse, kimi araştırmacılara göre erken yaşta yabancı dil öğrenimi küçük çocuklarda soyut düşünme yeteneğini yabancı dil öğrenimi görmeyenlere oranla daha fazla geliştirmektedir. Bu da kavram geliştirme ve değerlendirme gibi bilişsel alan becerilerini olumlu yönde etkilemektedir.

3. Akademik başarıya etkileri

Rafferty'nin (1986) 13.000 3 ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptığı bir araştırmada, programında yabancı dil olan çocukların performansı, yabancı dil yerine ek olarak ana dilinde sanat eğitimi gibi dersler alan çocuklardan daha üstün olmuştur (Haznedar, 2003: 122).

Yapılan bilimsel çalışmalar, erken yaşta yabancı dil öğrenen çocukların matematik, anadil ve sosyal bilgiler alanlarında hazırlanan standart testlerde, yabancı dil dersleri almayanlara oranla daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur.

4. Bireysel ve sosyal gelişime etkileri

Erken yaşta yabancı dil öğretimi hiç kuşkusuz çocuğa öncelikle farklı kültürleri tanıma olanağı verecektir. Çocuğa kendi kültüründe algılamaya başladığı değerlerin başka kültürler de yer aldığını görme fırsatı tanyacaktır. Çocukta kültürler arası benzeşmeleri ve farklılıkları görebilme ve farklı kültürlerle saygı ile yaklaşma özelliklerini geliştirecektir (Haznedar, 2003: 123).

Böylece araştırmalar ışığında erken yaşta yabancı dil öğrenen çocuklar algılamada sınırları gelişmiş, farklılıklara anlayışlı, saygı ve hoşgörülü yaklaşan bireyler yetiştirilmiş olacaktır denilebilir.

5.Öğretim süresi

Türkiye'de yabancı dil dersleri 1997 yürürlüğe giren 8 yıllık Eğitim reformu ile birlikte resmi devlet okullarında ilköğretim 4. sınıfından itibaren başlamaktadır.

Ders saatleri 4. ve 5. sınıflarda haftada sadece iki saat olup 6.,7. ve 8. sınıflarda ise haftada dört saat şeklindedir.

Cook (1997; Haznedar, 2003: 124) beş yaşındaki bir çocuğun ana dilini edinirken günde ortalama 10 saatten 5 yılda 18.250 saat harcadığını hesaplamıştır. Yabancı dil öğrenen bir çocuk içinde günde 5 saatten 5 gün 14 yıla karşılık gelmektedir.

Görüldüğü gibi okullarımızda işlenen yabancı dil ders saatleri verim almak için hiçte yeterli görülmemektedir.

Sonuç olarak yabancı dil öğretiminde ağırlıklı olarak yabancı dilin kurallarını öğretmeye yönelik uygulamalardan kaçınılması ve dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulama ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerektiği ve aynı zamanda ölçme değerlendirme sisteminin de bu temel becerilere göre uyarlanmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Yabancı Dil Eğitiminin İyi Bir Anadil Eğitiminin Sonrasında Başlaması Gerektiği Konusundaki Yaklaşımlar

Yapılan çalışmalar bir dili aksansız öğrenme o dilin erken yaşta öğrenilmeye başlanmasıyla mümkün olmakta sonucunu doğursa da bir dilin telaffuzunu çabuk öğrenebilme o dilin bütünüyle çabuk öğrenileceği anlamına gelmemektedir. Bu noktadan yola çıkıldığında çocukların aksansız telaffuzları ve akıcı konuşmalarından dolayı ortaya çıkan sonucun yanıltıcı yanı da bulunabilmektedir.

Dil öğrenmeye ne kadar erken başlanırsa o kadar iyidir görüşünü okul ortamında yapılan bazı araştırmalar da desteklememektedir. Okulda 11 yaşında Fransızca öğrenmeye başlayan İngiliz çocukların 7 yaşında Fransızca'ya başlayanlara göre ikinci dil testlerinde daha başarılı oldukları belirlenmiştir (Tutaş: 1995). Kritik dönem hipotezinin sadece telaffuz alanında geçerli olduğu savunulmaktadır.

Son yapılan nörolojik araştırmalar beyin gelişimindeki farklılıklardan dolayı dil öğreniminde yetişkinlerin daha üstün bir dil öğrenme yetisine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Yetişkinlerin avantajı ilişkileri anlama ve gramer gibi üst dilsel becerilerde daha iyi olmalarıdır.

İletişim sırasında bir çocukla bir yetişkinden beklenen konuşma tarz olarak birbirinden farklıdır. Çocuklardan kısa, basit, sınırlı sayıda kelime beklenirken, yetişkinlerden, yabancı dili de ana dilindeki olgunluk ve dil hakimiyeti ile konuşmaları beklenir. Bu yönden düşünüldüğünde çocuklar sanki daha kolay ve çabuk öğreniyormuş gibi görülmektedir.

Ancak yapılan araştırmalarla kontrollü şartlar sağlanıp, öğrenme koşulları hazırlandığında, performans olarak yetişkinlerin küçük çocuklardan daha iyi

oldukları ortaya çıkmıştır. Her ne kadar küçük çocuklar yetişkinlere göre daha çabuk öğreniyor görünse de sınıf içinde çocuklara dil öğretmek oldukça zordur.

Yabancı dil öğrenenler için “ideal bir yaş var mıdır?” sorusunu cevaplandırmak üzere 1963-73 yılları arasında “National Foundation for Educational Research in England and Wales” (NFER) adlı kuruluş tarafından bir okul deneyi yapılmıştır.

Bu deney çerçevesinde İngiltere ve Galler’de 125 ilkokulda 8 yaş üzerindeki çocuklara Fransızca dersi başlatılmıştır. Takribi 5500 öğrenciden oluşan 3 grup 5 ila 8 yıl süreyle gözlenmiş ve Fransızca dersine 11 yaşından sonra başlamış olan iki grup ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin ilkokullarda Fransızca dil dersi hakkında düşünceleri, ders esnasındaki gözlemler ve öğretmenlerce cevaplandırılan anketler göz önüne alınmıştır. Araştırma sonunda NFER’in vardığı sonuç: Yabancı dil öğrenmeye erken yaşta başlamak başarıya götürmemektedir. Deneye tabi tutulan öğrenciler karşılaştırıldıkları diğer gruptan sadece duyduğunu anlama alanında daha başarılıdır (Tokdemir, 2001: 519).

Bu sonuca göre yabancı dili öğrenme süresi öğrenmeye başlama yaşından daha önemlidir. Bu durumda yabancı dil öğretimine erken yaşta başlamak yerine daha ilerdeki yaşlarda öğrenilmeye başlanan dil derslerinde düzeltmeye gitmek daha yararlı olacaktır (Tokdemir, 2001: 519).

Yabancı Dil Eğitiminin Her Yaşta Başlayabileceği Konusundaki Yaklaşımlar

Stern’e göre (1976) her yaşın dil öğrenmede avantajı ve dezavantajı vardır. 3-7 yaş arasındaki çocuklar fonolejik öğelerle ilgilenirken biraz daha büyük çocuklar (8-9 yaş) morfolojik sistemle ve 9 yaş üzerindeki ise ağırlıklı olarak leksikal ve sentaktik yapılarla ilgilenmektedir. Bunun nedeni olarak da çocukların bilişsel (cognitive) ve üstdilsel becerilerinin gelişimlerdeki farklılıklar gösterilebilmektedir (Tutaş, 1995).

Ayrıca anadilinin tam öğrenilmemesi ikinci dilin de daha yavaş öğrenilmesine yol açmaktadır. Çocuklar üzerinde yapılan araştırmalardan yola çıkarak yabancı dil öğrenmek için ideal yaş olmadığı, yabancı dil öğrenmeye anadilde oldukça yüksek bir düzeye gelindikten sonra başlamanın öğrenme için ideal zaman olacağı sonucuna varmak mümkündür (Tokdemir, 2001: 521).

Görüldüğü gibi yabancı dil öğretimine başlamada uygun yaşın ne olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri yabancı dil eğitimine çok erken yaşlarda başlanması gerektiği iken bir diğeri bu eğitimin ilerleyen yaşlarda, iyi bir ana dili eğitiminden sonra olması gerektiği görüşüdür. Başka bir görüş ise her yaşta yabancı dil öğrenmenin avantaj ve dezavantajlarının olduğudur. Yabancı dil öğretiminin hangi yaşta başlaması gerektiğiyle ilgili görüşlerden bazıları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Erken Yaşta Yabancı Dil

GÖRÜŞLER	
Asher ve Gareia (1998)	Aksansız bir telaffuzun yalnızca ergenlik çağına kadar kazanabileceğini ve çocukların aksansız bir telaffuz edinmeye çaba harcamadıkları görüşündedir.
Bikçentayev (1999)	Çocuklar için 0-5 yaş arası dönem yabancı dil öğrenme açısından hayati öneme sahiptir görüşündedir.
Freudenstein (1991)	Freudenstein erken yaşlarda yabancı dil öğrenmenin küçük öğrencilere normalden çok daha fazla soyut düşünme yeteneği sağlandığını ve bu nedenle bu öğrencilerin kavram geliştirme ve diğer birçok bilişsel beceride üstünlük sağladığı görüşündedir.
Hotaman (2000)	Yabancı dil öğrenmeye başlama yaşı konusunda net bir başlangıç yaşı belirlemenin güç olacağını ancak, küçük yaşlarda dil öğrenmeye başlanması gerektiğini görüşündedir.
Jacobs (1988)	Geç öğrenilen yabancı bir dil için beyinde yeni bir yapıya ihtiyaç vardır, bu da çok zor gerçekleşir görüşündedir.
Jersıld (1979)	Çocuğun yabancı dili doğru vurguyla (aksan) konuşması gerekiyorsa, o dili çocuğa on üç yaşından önce öğretmelidir görüşündedir.
Krashen (1982)	Dil öğrenme merkezinin gelişimini tamamlamasını 5 yaş ile sınırlı tutmaktadır.
Lenneberg,1967; 1969; Steinberg, 1991	Lenneberg ve Steinberg, yabancı bir dili çocukların yetişkinlerden daha iyi öğrendiği görüşündeler.
Mc Laughlin (1984)	Yabancı dil ne kadar erken edinilirse, beyinde bulunan sinir bağlarının daha spesifik gelişmesi mümkündür görüşündedir.
Lupan (1993)	Çocuklar 3-5 yaşları arasında oldukça meraklı olduklarından özellikle bu dönemde çocuğu seveceği güzel bir dil ile tanıştırmak gereklidir görüşündedir.
Penfield ve Robert (1959)	İkinci dilin en iyi 4 ile 10 yaşları arasında öğrenilebileceğini çünkü daha sonra beynin elastikiyetini kaybedeceği görüşündedir.
Petitto	Erken yaşta iki dil ile eşzamanda karşılaşmanın getireceği öngörülen ve korkulan "dil bozukluklarından" hiçbirinin ortaya çıkmayacağı görüşündedir.
Rosenbusch (1995)	Erken yaşta yabancı dilin yaratıcı düşüncenin gelişimini olumlu yönde etkilediği görüşündedir.
Russel (1996)	Çocukların yabancı dil öğrenmede daha başarılı oldukları ve çocuğa yabancı dil öğretilcekse buna küçük yaşlarda başlanması gerektiğini, ana dille beraber başka bir dil öğrenmenin ana dilin öğrenimini bozmadığı görüşündedir.
Sevil (2003)	Yabancı dil erken yaşta öğrenilmeye başlanırsa, edinilmesi süreci gerçekleşebilir görüşündedir.

Tablo 2. Ana Dil Eğitiminden Sonra Yabancı Dil Eğitimi

	GÖRÜŞLER
Asher&Price, (1967)	Çocuklarla yetişkinler kıyaslandığında deneysel araştırmalar göstermiştir ki gençler ve yetişkinler kontrollü şartlar altında çocuklara göre, telaffuz alanı hariç, daha başarılıdır görüşündedir.
Önal (2000)	Erken yaşta yabancı dil öğretimi sakıncalı bulmaktadır.Hatta sekiz yıllık temel eğitimin ilk beş yılında kesinlikle yabancı dil eğitimi verilmemesi görüşündedir. Çünkü temel eğitimin bu beş yılı aynı zamanda ana dil ve kültür kalıplarının yoğun olarak öğrenildiği, buna bağlı olarak kişiliğin geliştiği ve toplumsal değerlerin özümsemiği çok hassas bir safha olduğu görüşündedir.
Sünel (1994)	Beynin algı işlevi yönünden yabancı dil öğrenmede en ideal yaş 11-20 dir görüşündedir.

Tablo 3. Her Yaşta Yabancı Dil Eğitimi

	GÖRÜŞLER
Tokdemir (2001)	Yabancı dil öğrenmeye anadilde oldukça yüksek bir düzeye gelindikten sonra başlamanın öğrenme için ideal zaman olacağı sonucuna varmak mümkündür. Kişisel motivasyon, öğretim metodu ve diğer sosyal çevre. Bu faktörlerin olumlu yönde gelişmesi halinde ise dil öğrenen kişinin hangi yaşta olduğu pek fazla önemli olmamakta, dil öğrenmede başarılı olmak mümkün olmaktadır görüşündedir.
Stern (1967)	İleri sürdüğü tezde yabancı dil öğrenmek için yaş faktörünü reddetmektedir. Dil öğrenmenin derecesini belirleyen öğrenme şartlarıdır. Her yaşın avantajı ve dezavantajı olduğu düşüncesindedir.

2. Yabancı Dil Eğitime Başlama Yaşı Konusundaki Öğretmen Görüşleri

Yabancı dil eğitime başlama yaşı konusundaki öğretmen görüşleri özet şekilde aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Şekil 1. Yabancı Dil Eğitime Başlama Yaşı Konusundaki Öğretmen Görüşleri

Karşılaştırma (Örn: “Önce ana dili (Türkçe’yi) çocuğa sevdirmek, bunu kurallarıyla beraber tam olarak öğretmek lazım, bunu daha sonra yabancı dille kaynaştırmak lazımdır” ; Karanfil, 3).

Örnekleme (Örn: “İngilizce öğretmeni bir arkadaşım çocuğuna bunu erken yaşta uygulamaya başladı. Ama maalesef çocuk iki dili bir arada konuşmaya başladı. Bir cümleyi oluştururken hem Türkçe hem de İngilizce sözcükler kullanıyordu. Hatta zaman zaman kekeliyordu” ; Amber, 2).

Çıkarım (Örn: “Kendi ana diline daha hakim olmamış bir öğrenci için yabancı bir dil işkenceden başka bir şey değildir” ; Begonya, 3).

Karşılaştırma (Örn: “Çocuk doğru telaffuzu erken yaşlarda öğreniyor, sesleri doğru duyup, doğru söyleyebiliyor. Ayrıca sorup araştırmadan kalıp şeklinde öğreniyor ve bilinç altında kendine göre belli bir mantık kuruyor. Bu mantık sayesinde ileriki yıllarda kendi dili ile de bağlantılar kuracaktır. Bütün bunlar oyunlarla daha da pekişiyor” ; Lale, 2).

Örnekleme (Örn: “Ben şu an 4 senedir ana sınıfında İngilizce öğretiyorum. Bol bol resim kullanıyor ve bol bol oyun oynuyoruz. İlk sene 4 yaş grubu ile başlamıştım. 500 kelime ezberlediklerini gördüm. Şimdi bu öğrencilere soru sorduğumda hala hatırlıyorlar ve bu kelimeleri kullanıyorlar” ; Papatya, 3).

Çıkarım (Örn: “İkinci bir dili resimlerle, oyunlarla sevdirmek uygun olur. Çünkü yabancı bir dil çocuklara resimler ve oyunlarla pek de yabancı ve sıkıcı gelmez” ; Zambak, 1).

Karşılaştırma (Örn: “Çocuk anadilini yazmayı öğrenme yaşında yabancı bir dili de çok rahat öğrenebiliyor. Bana kalırsa 1-3 yaş arası bir şanstır ve bu şans her çocuğa rastlamaz” ; Menekşe, 1).

Örnekleme (Örn: “Ayrıca 7 yaşında bir kızım var. Doğduğu gündən beri ben onunla Fransızca konuşuyorum. İki buçuk yaşında iken İtalyan okuluna gitti ve orada İtalyanca öğrendi. Şu anda birinci sınıfa gidiyor ve iki yıldır Fransızca eğitimi görüyor. Dili çabuk kavıyor, bağlantılar kuruyor ve kendi kendine artık cümle kuruyor. Telaffuzu da bir Fransız çocuktan ayırmak mümkün değil” ; Lale, 3).

Çıkarım (Örn: “Uygun bir ortam sağlanırsa dil öğretimi erken yaşlarda başlamalıdır. Çok erken yaşlarda dil öğretimi eğer mümkünse çok iyi. Çünkü anadilin hedef dile etkileri daha az olur. Ayrıca erken yaşlarda başlanılan eğitim daha etkili ve daha kalıcı oluyor” ; Kaktüs, 2).

Karşılaştırma (Örn: “Hangi yaşta başlarsa başlasın kişi gerçekten yabancı dili öğrenmek istiyorsa, işte o zaman öğrenmede kalıcılık oluşur” ; Nilüfer, 5).

Örnekleme (Örn: “Örneğin ikinci dil öğretimi Japonya’da çok erken olduğu halde 3.ve 4. yaşlar gibi.) Amerika ve İngiltere’de daha ileri yaşlara rastlar. 9. 10 ve 11.yaşlar gibi” ; Zambak, 3).

Çıkarım (Örn:“Uygulanmayan ve tekrar edilmeyen dil işlevselliğini yitirir ve unutulur. Uygulandıktan ve sürekli kullanıldıktan sonra tabii daha kalıcı olacağına inanıyorum. Yani bana göre dilin kalıcılığı dilin öğrenildiği yaşa göre değil kullanılması ile doğru orantılıdır” ; Begonya, 5).

Yabancı dil eğitimine başlama yaşı konusunda yabancı dil öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Görüşler arası farklılıklar dikkati çekmektedir. Bunları dört başlık altında toplamak mümkündür.

Önce Anadil Gelir

Öğretmenlerden bir kısmı, anadil eğitiminin yabancı dil eğitiminden önce gelmesi gerektiği ve bireyin anadilini en iyi ve doğru şekilde öğrendikten sonra yabancı dil eğitimine başlamaları gerektiği görüşündedirler.

Bahsedilen zorluklar, bu öğretmenler için yabancı dil öğrenmede önemli bir yere sahip ve bu nedenle erken yaşta yabancı dil öğretimine başlanmamalıdır görüşünü savunmaktadırlar.

Bol Bol Oyun, Bol Bol Resim

Yabancı dil öğretmenlerinin büyük bir kısmı çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken oyun ve resimlerin büyük önem taşıdığını belirtmişlerdir. Görüşleri, bu şekilde verilen bir eğitimin eğlenerek ve sıkılmadan gerçekleşeceği yönündedir.

Erken Kalkan Yol Alır

Öğretmenlerin bazıları yabancı dil öğretiminin erken yaşlarda başlaması gerektiği görüşündeler. Bu görüşlerinin bir kısmı gözlemleri ile bir kısmı da yaşadıkları olaylar ile şekillenmiştir. “Ağaç yaşken eğilir” atasözünden yola çıkarak küçük yaşta yabancı dil eğitimine başlanmalı görüşünde birleşmektedirler.

Öğrenmenin Yaşı Yok

Öğretmenlerin bir kısmı yabancı dil eğitiminde yaş faktöründen ziyade öğrenme isteğinin daha etkili olduğu görüşündeler. İstekle yapılan bir işin kalıcı olacağı da görüşlerde belirtilmiştir.

Genel olarak öğretmen görüşlerine bakıldığında günümüzde çocukların yabancı dil öğrenmede daha başarılı olmaları için onların erken yaşlarda yabancı dil öğretimine başlamaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu konuda pek çok araştırma yapılmış, yapılmaya da devam etmektedir. On iki yaşlarına kadar dili iyi bir şekilde öğrenememiş çocuğun ileride yabancı dili kullanmada zorluklarla karşılaşp, pek çok sıkıntı çekebileceği sanılmaktadır.

Bunun tam tersi olarak erken yaşta yabancı dil eğitimine başlamanın sakıncalı olduğunu savunan görüşler de vardır. Ana dilinde yetkinliğe henüz ulaşmamış bir çocuğun, ikinci bir dilin öğrenimini alması, ana dilde bozukluklar yaratacağı görüşüne de rastlanmaktadır.

Tüm bunlara rağmen dil öğreniminde yaş faktörünü geri planda tutanlar da bulunmaktadır. Hatta bu faktörü reddedenler bile vardır. Çünkü dil öğrenme sırasında her yaşın beraberinde eksileri ve artıları olduğu görüşündedirler.

Görüşlere göre oyunlarla, öğrenciler daha aktif olup daha rahat iletişim kurarlar. Kendilerine olan güvenleri artarak, öğrencinin korku ve tutukluk durumu azalır. Dersi monotonluktan kurtararak, yaparak yaşamayı, sosyal iletişimi ve kalıcı öğrenmeyi sağlar. Oyun ile yabancı dil öğrenme seviyesini en üst düzeylere çıkartmak mümkün kılınabilir. Sözcük bilgisi, gramer bilgisi ve daha pek çok şey oyunlarla öğretilir. Öğretmen görüşleri de dil bilimcilerin yaklaşımlarına bakılarak, oyun olmadan yabancı dil dersinden beklenen başarı ve verim elde etmek olanaksız olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Yabancı dil öğretimine başlama yaşı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.
2. Dilbilimciler, çocukların yetişkinlerle kıyaslandığında, yabancı dili daha kolay ve çabuk edindikleri konusunda fikir birliğine sahiptirler.
3. Erken yaşı savunan dilbilimciler arasında erken yaşın ne olduğuna ilişkin görüş birliği bulunmamaktadır: Literatürde 0-5, 5-9, 7-11 yaşları erken öğrenme yaşı olarak nitelendirilmektedir.
4. Ancak yabancı dil öğretimine anadili öğretiminden sonra başlanmalı diyen dilbilimciler yabancı dil öğretimine başlama yaşını belirtmemektedirler.
5. Özel okulların varlığı; Türkiye'nin siyasi hedefleri ve içinde bulunduğu ekonomik koşullar, kamusal eğitimdeki başarısızlık, "yabancı dilin öğretilmesi için en uygun yaş ne olmalıdır?" sorusuna verilen cevapları

yönlendirmektedir. Soru sorulan kişilerin bu bağlamlardan hangisiyle ilişkili olduğu, cevabın ne olduğunu da belirlemektedir.

6. Öğretmenlerin konuya yaklaşımlarında kendi konularının, deneyimlerinin ve öğretim yaptıkları okulların etkili olduğu görülmüştür.

Yabancı dil öğretiminde sorgulanması gereken en önemli faktör yabancı dil öğrenmeye başlama yaşıdır. Bu bağlamda:

1. Yabancı dil öğretimine başlamada en önemli faktör olan başlama yaşının beraberinde öğretmen ve araç-gereç eksikliğinin giderilmesi, öğretim için gerekli mekanların fiziki donanımlarının eksikliklerinin giderilmesi yabancı dil eğitimine olumlu katkıda bulunabilir.
2. Özel okullar ile devlet okullarındaki öğretmenlerin bir araya gelmeleri sağlanarak bilgi ve tecrübe alışverişinde bulunmalarına fırsat verilebilir.
3. Erken yaşta yabancı dil öğretimi yapılan okullardaki öğretmenlere “erken yaşta yabancı dil öğretimi” konusunda seminerler sunulabilir.
4. Yabancı dil öğretiminde basamaklı kur sistemine geçilebilir.
5. Yabancı dil öğretimi, yetenek göz önüne alınarak, haftalık ders saatleri artırılarak yapılırsa daha iyi sonuçlar elde edilebilir.
6. Yabancı dil öğretimine erken yaşta başlanılan ortamlarda, yabancı dil derslerinde bolca şarkı ve oyuna yer verilmelidir. Yöntem seçiminde yaş grubunun hazır bulunuşlukları göz önüne alınmalıdır.
7. Öğrencilere öğrendiklerini uygulayacak ortamlar yaratılarak, (internet ortamı) onların ilgi ve istekleri yönünde gençlik ve müzik dergileri gibi yabancı yayınlar kullanmaları sağlanabilir.
8. Öğrencilerin yaşlarına bağlı olarak, yetişecek yabancı dil öğretmenlerinin eğitimi ilköğretim ve ortaöğretim olarak ayrılabilir.

Kaynakça

- Asher, J.J.& Garnica, R. (1969). **The optimal age to learn a foreign language**. In: Modern Language Journal.
- Bamford, KW/Mizokawa, DT (1991). Additive-bilingual (immersion) education: Cognitive and language development. "Language Learning, 41," 413-429.
- Black, S. (1993). "**Learning Language**", The Executive Educator, New York.
- Bircan, İ. (2003, Mayıs). Açılış Konuşmaları, **ürk Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Eğitimi**, İstanbul: Özyurt Matbaacılık.
- Güven, H. (2001, Ağustos). Yurt Dışında İlköğretim ve Üniversitelerde Yabancı Dil Nasıl Öğretiliyor ?, **Ana Dili Dergisi**.
- Haznedar, B. (2003, Mayıs). Neden erken yaşta yabancı dil eğitimi, **Türk Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Eğitimi**, İstanbul: Özyurt Matbaacılık.
- Krashen, S. D. (1973). **Lateralization, Language Learning and Their Critical Period: Some New Evidence**, Language Learning, 23: 63-73.
- Mc Laughlin, B., **Second Language Acqyisation in Childhood**, Vol.1: Presschool Children, New Jersey, Second Edition, 1984.
- Rafferty, EA (1986). **Second Language Study and Basic Skills in Louisiana**. Baton Rouge.
- Tutaş, N. (1995). Yabancı Dil Öğreniminde Yaş Faktörü, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**.
- Tokdemir, A. (2001). Yabancı Dil ve İki Dilli Eğitim, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**.
- Mc Laughlin, B. (1984). **Second Language Acqyisation in Childhood**, Vol.1: Presschool Children, New Jersey, Second Edition.